

Раді України зареєстровано проект Закону України «Про Установу бізнес-омбудсмена в Україні» (реєстраційний номер 3607 від 05.06.2020 р.). [7] Це не перший законопроект. Однак маємо сподівання, що він успішно буде підтриманий у стінах парламенту України.

Отже, успішний семирічний приклад функціонування бізнес-омбудсмена може слугувати прикладом для створення аналогічних видів омбудсменів в інших сферах де виникають конфлікти, наприклад, фінансовий ринок. Проте, доцільним та вкрай необхідним, в першу чергу на рівні закону, є створення правового підґрунтя для діяльності будь-якого інституту омбудсмена у тому числі бізнес-омбудсмена.

Список використаної літератури

1. Конституція України (в редакції від 03.09.2016 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (останнє звернення 24.03.2021 р.)
2. The EBRD's Investment Climate Support Activities Case study: Business Ombudsman Institution in Ukraine/ EBRD evaluation department. – 2018. – 25 p.
3. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 46, ст.2047. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18#Text> (останнє звернення 24.03.2021 р.)
4. Memorandum of Understanding for the Ukrainian Anti-Corruption Initiative. URL: <https://www.ebrd.com/downloads/news/mou-ukraine-aci.pdf>
5. Чістякова, І. М. Інститут бізнес-омбудсмена в Україні та світі: історико-правовий аспект / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна // Інтелігенція і влада. Сер. Історія : громад.-політ. наук. зб.- Одеса : Екологія. - 2017. - Вип. 37. - С. 123-137.
6. Альтернативне вирішення спорів: підруч. //за заг. ред. Ю.Д. Притики – Київ: ВД «Дакор». 2021. – 436 с.
7. Проект Закону України «Про Установу бізнес-омбудсмена в Україні» (реєстраційний номер 3607 від 05.06.2020). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69055

Цал-Цалко Юлія Юліївна,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ ЯК СПОСІБ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ

15 грудня 2017 року набрав чинності Закон України від 3 жовтня 2017 року «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», яким зокрема, Цивільний процесуальний кодекс України викладений в новій редакції. Відповідно після набрання чинності новими процесуальними кодексами була запроваджена нова для нашої судової системи процедура – врегулювання спору за участю судді. Як вбачається з даних Єдиного державного реєстру судових рішень, дана процедура вже активно почала використовуватися учасниками судового процесу. Така примирювальна процедура є досить ваговою альтернативою звичній судовій. Врегулювання спору за участю судді дозволяє сторонам досягти взаєморозуміння, зняти певну емоційну напругу та налагодити взаємодію з метою прийняття найбільш взаємовигідного рішення, і як наслідок, важливість запровадження інституту врегулювання спору за участю судді полягає у наявності альтернативи у сторін щодо можливостей вирішення сторонами свого конфлікту. Проте слід наголосити, що врегулювання спору за участю судді не є медіацією.

Проведення врегулювання спору за участю судді у цивільному процесі можливе, лише за згодою сторін та тільки до початку розгляду справи по суті. Врегулювання спору за участю судді не допускається у справах окремого провадження та якщо у справу вступила третя особа з самостійними вимогами.

Важливим аспектом є те, що запропонувати сторонам процедуру врегулювання спору за участю судді є обов'язком суду. Оскільки відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 197 ЦПК України саме у рамках проведення підготовчого засідання суд з'ясовує, чи бажають сторони укласти мирову угоду, передати справу на розгляд

третейського суду або звернутися до суду для проведення врегулювання спору за участю судді. Якщо сторони висловлять своє бажання скористатися цією процедурою, то суд не може їм відмовити. Крім того, сторони мають право самостійно подавати відповідне клопотання до суду.

Про проведення процедури врегулювання спору суд постановляє ухвалу, якою одночасно зупиняє провадження у справі (у частині зупинення провадження ухвала може бути оскаржена). Врегулювання спору здійснюється суддею-доповідачем одноособово, незалежно від того, в якому складі розглядається справа. Закон передбачає, що формою, в якій здійснюється процедура врегулювання спору за участю судді, є наради (спільні або закриті). Вбачається, що суддям бажано починати зі спільних нарад зі сторонами, адже початок із закритих нарад може викликати у протилежної сторони сумніви щодо неупередженості суду. У спільних нарадах беруть участь суддя, сторони та їхні представники, у закритих – суддя та кожна зі сторін окремо. Сторони, їхні представники можуть брати участь у нарадах безпосередньо або у режимі відеоконференції.

Положення статті 203 ЦПК України визначає порядок проведення врегулювання спору за участю судді. Зокрема, на початку проведення першої спільної наради з врегулювання спору суддя роз'яснює сторонам мету, порядок проведення врегулювання спору за участю судді, права та обов'язки сторін. Під час проведення спільних нарад суддя з'ясовує підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснює сторонам предмет доказування щодо категорії спору, який розглядається, пропонує надати пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання спору та здійснює інші дії, спрямовані на мирне врегулювання спору. Суддя може запропонувати сторонам можливий шлях мирного врегулювання спору. У судовій практиці судді вже в ухвалі про зупинення провадження у справі та призначення процедури врегулювання спору за участю судді пропонують сторонам надати свої пропозиції щодо можливих варіантів мирного врегулювання спору. Під час закритих нарад суддя має право звертати

увагу сторін на судову практику в аналогічних спорах, пропонувати їм можливі шляхи мирного врегулювання спору. Під час проведення врегулювання спору суддя не має права надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, надавати оцінку доказів у справі. Вбачається проблемною межа між вищезазначеним правом судді надавати сторонам роз'яснення та заборобою надавати сторонам юридичні поради й оцінку доказів у справі. Оскільки під час нарад не здійснюється фіксація, залишається відкритим питання, яким чином у випадках недотримання суддями норм законодавства щодо цієї процедури можна буде це довести, а також яку відповідальність нестимуть судді за такі порушення. Закон передбачив конфіденційність зазначеної процедури, тобто інформація, отримана будь-якою зі сторін, а також суддею у процесі проведення врегулювання спору, є конфіденційною. Під час проведення врегулювання спору за участю судді протокол наради не ведеться та не здійснюється фіксування технічними засобами, забороняється використовувати портативні аудіотехнічні пристрої, здійснювати фото- і кінозйомку, відео- та звукозапис.

ЦПК України передбачає чотири підстави для припинення процедури врегулювання спору за участю судді: у разі подання стороною заяви про припинення врегулювання спору за участю судді; у разі закінчення строку врегулювання спору за участю судді; за ініціативою судді у разі затягування врегулювання спору будь-якою зі сторін; у разі укладення сторонами мирової угоди та звернення до суду із заявою про її затвердження або звернення позивача до суду із заявою про залишення позовної заяви без розгляду, або у разі відмови позивача від позову чи визнання позову відповідачем. Про припинення врегулювання спору за участю судді постановляється ухвала, яка не підлягає оскарженню. Одночасно суддя вирішує питання про поновлення провадження у справі. У разі припинення врегулювання спору за участю судді з підстав, передбачених п. 1-3 ч. 1 ст. 204 ЦПК України, справа передається на розгляд іншому судді, який буде визначений Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою. Необхідно зазначити, що суддя, який брав участь

у процедурі врегулювання спору, не може брати участь у розгляді цієї справи по суті або перегляді будь-якого ухваленого в ній судового рішення.

Також законодавець ввів обмеження щодо єдиної можливості сторін скористатися процедурою врегулювання спору за участю судді. Повторне звернення до цієї процедури не допускається. Слід зазначити, що обмеженими є строки тривалості процедури врегулювання спору суддею – протягом розумного строку, але не більше ніж 30 днів з дня постановлення ухвали про її проведення.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що процедура врегулювання спору за участю судді є дієвим та ефективним механізмом, який забезпечує вирішення справи на ранній стадії, ефективно використовує ресурси суду, в подальшому забезпечує якісний судовий розгляд справи, зменшує судові витрати сторін та задовольняє інтереси обох сторін та їх ділові стосунки. Але при цьому слід зауважити, що для деяких суддів здійснення цієї процедури може стати справжнім викликом у зв'язку з необхідністю відходження від звичних судових процедур та манери ведення процесу. ЦПК України не передбачає спеціальних додаткових умов для суддів щодо здійснення процедури врегулювання спору суддею, вбачається, що у цій процедурі суддям можуть стати у пригоді володіння навичками комунікації та базові вміння медіатора.

Чванкін Сергій Анатолійович

кандидат юридичних наук, доцент,

голова Київського районного суду м. Одеси,

голова Асоціації слідчих суддів України

ОНЛАЙН- МЕДІАЦІЯ

Проведення медіації з використанням Інтернету, в дистанційному режимі, практикується здебільшого в транскордонних спорах або за неможливості сторін перебувати в одному місці. Особливо актуальним дистанційний режим став через COVID-19, коли мирне врегулювання спорів за допомогою медіації вимушено